

Ministerul Dezvoltării
Regionale și Construcțiilor

Agenția de Dezvoltare
Regională Sud

RAPORT privind implementarea Planului de activitate pentru anul 2013

CUPRINS

Abrevieri și Acronime.....	3
Introducere	4
Sumar executiv	5
OBIECTIVUL 1. Consolidarea procesului de planificare strategică și programare.....	7
1.1. Elaborarea Planurilor regionale sectoriale pe domeniile AAC, MDS și EE	7
1.2. Elaborarea studiilor și analizelor pentru Regiunea de Dezvoltare Sud	9
1.3. Activități în cadrul procesului de elaborare a strategiei privind managementul deșeurilor navale pe Dunăre (CO-WANDA)	10
1.4. Activități în cadrul procesului de elaborare a strategiei privind vulnerabilitatea resurselor de apă în condițiile schimbărilor climatice (CC-WARE)	11
1.5. Participarea în elaborarea și/sau modificarea actelor legislative și normative privind dezvoltarea regională	12
1.6. Monitorizarea și evaluarea implementării SDR și POR Sud, raportarea către MDRC	12
OBIECTIVUL 2. Asigurarea unui management eficient și transparent al proiectelor investiționale implementate în RDS.....	13
2.1. Planificarea, organizarea și administrarea procedurilor de achiziții publice	13
2.2. Implementarea proiectelor de dezvoltare regională și asigurarea unui management financiar eficient în implementarea proiectelor	14
2.3. Mediatizarea pe parcurs a rezultatelor proiectelor de dezvoltare regională	18
2.4. Monitorizarea, evaluarea și raportarea asupra proiectelor implementate în RDS	20
2.5. Asistarea APL în îmbunătățirea, elaborarea și implementarea proiectelor	20
OBIECTIVUL 3. Promovarea potențialului RDS și atragerea investițiilor	21
3.1. Promovarea potențialului RDS	21
3.2. Identificarea potențialilor finanțatori pentru proiecte regionale	23
OBIECTIVUL 4. Dezvoltarea capacităților actorilor de dezvoltare regională	25
4.1. Planificarea și raportarea asupra activităților de dezvoltare a capacităților	25
4.2. Dezvoltarea capacităților specialiștilor ADR	26
- Schimb de experiență internațională	27
- Schimb de bune practici între ADR-urile din țară	29
4.3. Dezvoltarea capacităților actorilor de DR (CRD, APL, sectorul privat, ONG, etc.)	30
4.4. Dezvoltarea capacităților APL și a prestatorilor de servicii în sectorul AAC	32
4.5. Cooperare în cadrul proiectului Twinning „Consolidarea capacităților în dezvoltarea..... regională în RM”	32
4.6. Cooperare în cadrul proiectului ”Biodiversitatea stepei” Bird Life Ucraina	33
OBIECTIVUL 5. Asigurarea unui management eficient și transparent al activităților operaționale ale ADR Sud.....	35
5.1. Organizarea achizițiilor publice pentru activitatea operațională a ADR	35
5.2. Organizarea planificării și utilizării eficiente a surselor financiare destinate activității operaționale a ADR	35
5.3. Asigurarea transparenței activităților ADR Sud	35
5.4. Asigurarea secretariatului pentru activitatea CRD Sud	36
Concluzii.....	37

ANEXE

- Anexa 1.** Notă informativă privind executarea bugetului ADR Sud pentru perioada ianuarie - decembrie 2013
- Anexa 2.** Executarea bugetului (cheltuieli și economii) pe surse de finanțare ale ADR Sud pentru perioada ianuarie - decembrie 2013
- Anexa 3.** Lista indicatorilor de progres în dezvoltarea regională ai ADR Sud în ianuarie - decembrie 2013
- Anexa 4.** Raport privind monitorizarea mijloacelor financiare pe proiecte în implementare pentru perioada ianuarie - decembrie 2013

Abrevieri și Acronime

ADR	Agenția de Dezvoltare Regională
ACD	Agenția Cehă pentru Dezvoltare
APDM	Compania Națională Administrația Porturilor Dunării Maritime Galați
AAC	Aprovizionarea cu Apă și Canalizare
AAP	Academia de Administrare Publică
APL	Administrația Publică Locală
APP	Apel de Propuneri de Proiecte
CBC	Cooperare Transfrontalieră
CNCDR	Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale
CRD	Consiliul Regional pentru Dezvoltare
COWANDA	Convenție pentru Managementul Deșeurilor pentru Navigația interioară pe Dunăre
CR	Consiliul Raional
DGDR	Direcția Generală Dezvoltare Regională
DR	Dezvoltare Regională
DUP	Documentul Unic de Program
EE	Eficiența Energetică
EPTISA	Companie Spaniolă Internațională de Consultanță
ENPI	Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat
FNDR	Fondul Național de Dezvoltare Regională
GIZ	Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei
GOPA	Agenția pentru Organizare, Planificare și Educație
MDRC	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor
MDS	Managementul Deșeurilor Solide
MIEPO	Organizația de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova
ONG	Organizație Non – Guvernamentală
POR	Planul Operațional al Regiunii
RDS	Regiunea de Dezvoltare Sud
SDR	Strategia de Dezvoltare Regională
SNDR	Strategia Națională de Dezvoltare Regională

Introducere

Regiunea de Dezvoltare Sud (RDS) este un subiect al dezvoltării regionale care determină cadrul de planificare, evaluare și implementare a politicii de dezvoltare regională în partea de sud a țării.

În componența RDS intră 8 raioane: Cahul, Cantemir, Cimișlia, Căușeni, Basarabeasca, Leova, Taraclia și Ștefan-Vodă.

Suprafața totală a regiunii este de 7379 km² sau 24,2% din suprafața totală a țării. Populația regiunii este de 538,9 mii persoane (conform situației din 01.01.2013). 75% din populația regiunii locuiește în mediu rural. Din regiune fac parte 187 administrații publice locale de nivelul I și 8 administrații publice locale de nivelul II, care cuprind 284 localități rurale și 10 orașe.

Centrul administrativ al RDS este or. Cimișlia.

Cadrul instituțional al RDS este reprezentat de Consiliul Regional pentru Dezvoltare Sud (CRD Sud) și Agenția de Dezvoltare Regională Sud (ADR Sud).

CRD Sud este o structură funcțională deliberativă la nivelul regiunii de dezvoltare, constituită pentru coordonarea și promovarea obiectivelor politicii de dezvoltare regională la nivel local. CRD Sud întrunește 32 membri, reprezentanți ai APL de nivel I și II din cele 8 raioane ale RDS, reprezentanți din rândul antreprenorilor și activiștilor societății civile din regiune.

ADR Sud este o instituție publică, non-profit, cu personalitate juridică, care funcționează în domeniul dezvoltării regionale și care reprezintă executivul CRD Sud.

ADR Sud are rolul de a contribui la dezvoltarea durabilă și echitabilă a întreg teritoriul regiunii, urmărind înlăturarea dezechilibrelor dintre diferite zone ale acesteia în favoarea locuitorilor ei.

Principalul document care identifică prioritățile și măsurile de implementare a politicii de dezvoltare regională în cadrul RDS este **Strategia de dezvoltare regională Sud 2010-2016**, care cuprinde 4 domenii majore de intervenție:

- *reabilitarea infrastructurii fizice;*
- *diversificarea economiei și susținerea dezvoltării sectorului privat;*
- *îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice;*
- *sporirea eficienței energetice și utilizarea surselor de energii regenerabile.*

Planul Operațional Regional Sud (POR Sud) reprezintă planul de implementare a Strategiei de dezvoltare regională, prevăzut pentru o perioadă de 3 ani. POR conține programe, proiecte și activități prioritare.

Planul anual de activitate al ADR Sud este un document de planificare pe termen scurt, compus din activități, care fiind realizate, asigură implementarea POR și a SDR Sud.

ADR Sud, raportează despre implementarea obiectivelor stabilite în Planul anual de activitate, de două ori pe an, pentru semestrul I a anului în curs și pentru activitatea anuală, elaborând în acest sens rapoarte, care sunt prezentate Consiliului Regional pentru Dezvoltare, Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor și sunt plasate pe pagina oficială a agenției pentru a asigura vizibilitatea și transparența în activitatea agenției.

Sumar executiv

Prezentul raport este o trecere sumară în revistă a principalelor activități realizate de ADR Sud în perioada ianuarie - decembrie 2013 conform planului de activitate aprobat, precum și a rezultatelor obținute în această perioadă.

Activitatea agenției în perioada de referință a fost îndreptată spre realizarea cu succes a SDR Sud ca parte integrantă a politicii de dezvoltare regională a Republicii Moldova.

Pentru atingerea obiectivului general stabilit în SDR Sud, care prevede **dezvoltarea unei regiuni prospere și cu o creștere economică echilibrată pe teritoriul RDS**, pentru anul 2013, ADR Sud și-a propus spre realizare următoarele obiective:

1. Consolidarea procesului de planificare strategică și programare în RDS;
2. Asigurarea unui management eficient și transparent al proiectelor investiționale implementate în RDS;
3. Promovarea potențialului Regiunii de Dezvoltare Sud și atragerea investițiilor;
4. Dezvoltarea capacităților actorilor de dezvoltare regională;
5. Asigurarea unui management eficient și transparent al activităților operaționale ale ADR Sud.

Mobilizându-și eforturile, ADR Sud, cu suportul partenerilor internaționali de dezvoltare, în cooperare cu partenerii regionali/locali, ghidată de politicile și deciziile CRD Sud, în coordonare cu ordonanțele și recomandările DGDR din cadrul MDRC au conlucrat în direcția îndeplinirii obiectivelor stabilite **pentru anul 2013** și a obținut următoarele **rezultate**:

În domeniul planificării strategice:

- 1 program regional sectorial în domeniul EE a clădirilor publice elaborat și consultat public;
- 8 concepte de proiecte posibile în domeniul EE (câte 1 clădire per raion) elaborate;
- versiunea preliminară a programului regional sectorial în domeniul apă și canalizare (AAC) elaborată;
- identificați finanțatori și lansat procesul de elaborare a 3 studii de fezabilitate în domeniul managementul deșeurilor solide pentru 3 subregiuni din RDS;
- draftul studiului de fezabilitate, sectorul aprovizionare cu apă și canalizare pentru raionul Cahul, elaborat;

În domeniul managementului eficient al proiectelor investiționale:

- 4 proiecte investiționale finalizate:
  - ✓ 1 centru - model de sport în Căușeni deschis;
  - ✓ 15,6 km de drum construit (r-le Cimișlia, Ștefan - Vodă);
  - ✓ Peste 50 000 locuitori din RDS au acces la drumuri bune.
- 56,5 mln. lei valorificați pentru implementarea proiectelor:
  - ✓ 100% din planul de finanțare modificat;
  - ✓ 126,58 % din planul de finanțare aprobat inițial.

În domeniul promovării potențialului RDS și atragerii investițiilor în regiune:

- ADR Sud a fost acceptat oficial ca partener asociat în cadrul proiectului CC-WARE „*Reducerea vulnerabilității resurselor de apă în condițiile schimbărilor climatice*” în cadrul Programului de Cooperare Transnațional pentru Europa de Sud – Est 2007-2013;
- implementat cu succes proiectul: „Cimișlia oraș curat, colectăm deșeurile separat” (fiind atrase surse financiare în valoare de 40,3 mii lei prin intermediul Corpului Păcii);
- finalizat proiectul Bird Life International privind biodiversitatea stepei în condițiile schimbărilor climatice (atrased surse financiare în RDS circa 11,8 mii Euro);
- Agenția Cehă pentru Dezvoltare a oferit suport unui producător de legume și fructe din RDS în dezvoltarea afacerii (proiectul va fi finalizat în 2014), etc.

În domeniul consolidării capacităților actorilor de dezvoltare regională:

- 1 program de dezvoltare a capacităților membrilor CRD elaborat și acceptat;
- 1 program de dezvoltare a capacităților operatorilor de servicii AAC elaborat;
- 11 cursuri de instruire urmate de specialiștii ADR Sud;
- 24 membri CRD cu cunoștințe îmbunătățite;
- 956 reprezentanți APL, ONG, alți actori regionali instruiți;
- acordat APL din RDS asistență în cadrul componentei 3 al proiectului Twinning, care prevede suport APL în elaborarea proiectelor pilot: "Incubator regional de afaceri din orașul Cimișlia" și "Alimentare cu apă din râul Prut pentru RDS", proiect care a fost desemnat câștigător în concursul național.

În domeniul comunicării eficiente și asigurării transparenței activității ADR Sud:

- 97,0 mii accesări ale paginii Web a ADR Sud;
- 128 materiale în mass-media locală și națională scrise/difuzate;
- 12 buletine informative electronice elaborate, cca 600 beneficiari;
- 8 panouri informative din incinta CR actualizate periodic;
- 1 eveniment „Ziua ușilor deschise în ADR Sud” desfășurat.

În domeniul asigurării unui management operațional eficient al ADR:

- 1 plan general de finanțare elaborat și aprobat;
- 1 buget operațional valorificat integral;
- 4 ședințe CRD convocate și desfășurate cu succes;
- Asigurat suport informațional și logistic CRD Sud;
- 17 proiecte de decizie pregătite pentru aprobare.

OBIECTIVUL 1. Consolidarea procesului de planificare strategică și programare

1.1. Elaborarea programelor regionale sectoriale pe domeniile AAC, EE și MDS

Inițiat la finele anului 2012, procesul de elaborare a programelor regionale sectoriale în domeniile AAC, MDS și EE pentru Regiunea de Dezvoltare Sud este susținut financiar și tehnic de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) în cadrul proiectului “Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova”, domeniul de intervenție II, creat în baza cofinanțării din partea Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (SIDA).

Acest domeniu de intervenție al proiectului își propune să ofere asistență actorilor dezvoltării regionale în elaborarea programelor regionale sectoriale și, ulterior, elaborarea în baza acestora a conceptelor de proiecte investiționale. În anul 2012 au fost create la nivel de regiune trei grupuri de lucru pe sectoarele AAC, MDS și EE, și organizate primele ateliere de lucru. Activitățile desfășurate în anul 2013 în cele trei sectoare prezintă o continuitate logică a procesului de planificare sectorială lansat în 2012.

Sectorul alimentare cu apă și canalizare

După primul atelier din data de 18 decembrie 2012, la care s-au întrunit membrii grupului regional de lucru, în anul 2013 au fost organizate alte trei ateliere de lucru: atelierul nr.2 – pe data de 19 martie, atelierul nr. 3 – pe 16 iulie, și atelierul nr. 4 – pe data de 30 octombrie 2013. În urma acestor ateliere de lucru au fost realizate următoarele activități:

- Au fost colectate datele aferente sectorului AAC la nivelul primăriilor. Autoritățile publice locale din RDS au prezentat chestionare pentru 230 de localități din cele 289 existente în regiune. Astfel, rata de colectare a datelor constituie 80%. Performanța cea mai bună în colectarea datelor a fost identificată în raioanele Basarabeasca, Ștefan Vodă și Taraclia, unde acest indicator a atins valoarea de 100% și respectiv 96%. Rezultatele mai modeste au fost obținute în raioanele Leova (64%), Cahul (69%) și Cimișlia (69%).
- În baza informațiilor acumulate în cadrul campaniei de colectare a datelor a fost efectuată o analiză regională a sectorului AAC.
- Membrii grupului de lucru au fost informați și instruiți pe o serie de teme aferente sectorului AAC, precum politicile curente în sectorul AAC, structura organizațională a prestatorilor de servicii AAC, procese și opțiuni în prestarea serviciilor AAC, criteriile de evaluare a proiectelor investiționale, mecanismul de agregare a localităților pentru dezvoltarea sectorului AAC, egalitatea de gen în acest sector etc.
- Printr-o conlucrare eficientă cu autoritățile publice locale au fost întocmite cele opt fișe raionale (câte una per raion) pentru programul AAC. Fiecare fișă conține date aferente sectorului AAC, provocările-cheie, viziunea la nivel raional, precum și modalitatea de agregare a localităților pentru dezvoltarea infrastructurii comune AAC.
- A fost elaborată versiunea preliminară a programului AAC.

Atelier nr. 3 „Planificare regională în sectorul AAC”

Sectorul eficiența energetică a clădirilor publice

În perioada de raportare au fost organizate trei ateliere de planificare regională în sectorul EE, pe data de 12 februarie, 24 iunie și respectiv 19 noiembrie 2013. În urma acestor ateliere de lucru au fost realizate următoarele activități:

- Membrii grupului de lucru au fost instruiți cu privire la folosirea bazei de date naționale www.geoportal.md politicile naționale în sectorul EE, egalitatea de gen în sectorul EE etc.
- Au fost prioritizate intervențiile în sectorul EE. Au fost întocmite fișele raionale pentru programul regional EE.
- Au fost elaborate 8 Concepte de Proiecte Posibile (CPP) câte 1 per raion;
- A fost elaborată versiunea preliminară a programului regional de eficiență energetică pentru RDS.
- În lunile noiembrie și decembrie 2013 au fost consultate autoritățile publice centrale, precum MDRC, Ministerul Economiei, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății, pe marginea programului dat. Iar pe data de 17 decembrie a avut loc evenimentul regional de consultare publică, care a întrunit toate părțile cointeresate din regiune.

În primul trimestru al anului 2014 programul regional de EE urmează să fie ajustat conform propunerilor colectate și înaintat către CRD Sud pentru aprobare.

Atelier nr. 2 „Identificarea CPP în sectorul EE”

Atelier nr. 3 „Planificare regională în sectorul EE”

Ședința de consultare publică a documentului PRS EE

Sectorul managementul deșeurilor solide

Ținând cont de faptul că Regiunea de Dezvoltare Sud dispune deja de strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în RDS, a fost analizată necesitatea elaborării unui document de politici suplimentar, programul regional MDS, în acces sector. În urma consultărilor cu părțile cointeresate, precum MDRC, Ministerul Mediului și Asociația pentru Managementul Deșeurilor în RDS (AMD Sud) a fost luată unanim hotărârea de a renunța la elaborarea programului MDS și de a canaliza eforturile actorilor de dezvoltare regională la efectuarea studiilor de fezabilitate în baza strategiei regionale sectoriale existente.

Asigurarea funcționalității Asociației de Management a Deșeurilor din RDS

ADR Sud a oferit asistență Asociației de Management al Deșeurilor din RDS (AMD Sud) în vederea lansării activității acesteia. În această privință, în perioada de raportare, au fost realizate următoarele:

- Pe data de 08 februarie 2013 a fost organizată ședința Consiliului de Administrare al AMD Sud, în cadrul căreia au fost discutate subiectele ce țin de obținerea certificatului de înregistrare a asociației, organizarea adunării generale a AMD Sud, elaborarea planului de activitate pentru anul 2013 și necesitatea cooptării altor membri.
- A fost elaborat planul de activitate al AMD Sud pentru anul 2013.
- Pe data de 19 februarie 2013, a fost organizată adunarea generală a membrilor AMD Sud.
- ADR Sud a facilitat efectuarea procedurii de angajare a directorului executiv al AMD Sud.

1.2. Elaborarea studiilor și analizelor pentru Regiunea de Dezvoltare Sud

Elaborarea studiilor de fezabilitate în sectorul MDS

Conform strategiei de gestionare a deșeurilor solide în RDS, regiunea este divizată în trei subregiuni pentru prestarea serviciilor de management al deșeurilor solide. Pentru fiecare subregiune în parte este preconizată elaborarea unui studiu de fezabilitate.

Realizările în acest domeniu în anul 2013 cuprind următoarele:

- Au fost identificate companiile care vor elabora studiile de fezabilitate. Pentru subregiunea nr. 1 (raioanele Leova, Basarabeasca și Cimișlia) și subregiunea nr. 2 (raioanele Căușeni și Ștefan Vodă) studiul va fi efectuat de un consorțiu alcătuit din companiile Ircon s.r.o. și Sweco Hydroprojekt a.s. , iar pentru subregiunea nr. 3 (raioanele Cantemir, Taraclia și Cahul) studiul de fezabilitate va fi elaborat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ).
- Pe data de 11 decembrie a avut loc prima ședință de lucru pentru subregiunile nr.1 și 2, la care a fost inițiată formarea grupului de lucru.

Elaborarea Studiului de fezabilitate privind asigurarea cu apă potabilă a raionului Cahul

- În 2012 prin dispoziția președintelui raionului Cahul nr.357-d din 06.12.2012 a fost creat grupul de lucru privind elaborarea Studiului de Fezabilitate privind asigurarea cu apă potabilă a r-lui Cahul, asistați de grupul de experți contractat de GIZ;
- în februarie 2013, ONG CRAION CONTACT CAHUL a fost contractat pentru a efectua în teritoriul raionului Cahul un sondaj pentru identificarea gradului de suportabilitate al cetățenilor pentru a achita servicii de apă și canalizare;
- în perioada martie-mai s-au organizat 4 ședințe de lucru cu grupuri de primari în baza clusterelor teritoriale stabilite conform Strategiei raionale de dezvoltare a serviciului AAC a r-lui Cahul. La aceste întruniri experții au identificat soluțiile tehnice care vor fi propuse în cadrul SF.
- la 14 iunie grupul de experți a prezentat grupului de lucru mai multe opțiuni tehnice de asigurare cu apă și canalizare a populației locale. Analizele opțiunilor tehnice fac parte din studiul de fezabilitate.
- pe 23 octombrie 2013 a fost prezentat draftul SF în cadrul unei ședințe a CR Cahul;
- prezentarea draftului SF spre audiere la nivel național a fost planificată pentru luna februarie 2014

Alte activități privind elaborarea de studii și analize pentru RDS:

- În aprilie 2013 a fost finalizat și prezentat Studiul de Oportunitate privind elaborarea formei juridice și instituționale pentru furnizarea în comun a serviciilor de asigurare cu apă potabilă și canalizare în orașul Cahul, satele Roșu, Crihana Veche și Manta. Studiul a fost elaborat de către experții contractați de GIZ;
- În mai 2013 a fost finalizat studiul „Estimarea proiectului de tarif și a gradului de suportabilitate a tarifului pentru serviciile de alimentare cu apă pentru orașul Cahul și localitățile rurale Crihana Veche, Manta și Roșu”. Studiul a fost elaborat de către experții contractați de GIZ;
- Inițiat la finele anului 2013 procesul de elaborare a studiului de fezabilitate pentru proiectul „Construcția magistralei de alimentare cu apă din râul Prut, Leova - Iargara”.

1.3. Activități în cadrul procesului de elaborare a strategiei privind managementul deșeurilor navale pe Dunăre (CO-WANDA)

În luna octombrie 2012 a demarat implementarea proiectului ”CO-WANDA” (Convenție pentru managementul deșeurilor pentru navigația interioară pe Dunăre), finanțat prin Programul de Cooperare Transnațional pentru Europa de Sud - Est. ADR Sud a fost acceptată în calitate de partener asociat de 10%, fiind unul din cei 11 parteneri din 9 țări europene, care mărginesc Dunărea. Durata implementării proiectului - 24 luni.

Obiectivul cheie al proiectului CO-WANDA este de a elabora Convenția Internațională pentru managementul deșeurilor generate de nave, prin definirea regulilor și procedurilor administrative pentru managementul deșeurilor pe Dunăre.

Vizita în Portul Giurgiu din România

Republica Moldova mărginește Dunărea pe un sector de 460 metri. Deși este o porțiune mică, este foarte importantă sub aspectul asigurării navigației internaționale și are funcția de coridor de transport pe Dunăre. Pe acest sector este amplasat portul liber internațional Giurgiu-lești, care din an în an se extinde, și pe viitor va fi capabil să administreze toate serviciile portuare. Din aceste considerente participarea Moldovei în proiectul CO-WANDA este

foarte importantă.

Misiunea ADR Sud în acest proiect este de a reprezenta Republica Moldova în cadrul activităților cheie ale proiectului și de a informa autoritățile naționale și factorii interesați din țară, despre progresul și rezultatele proiectului.

În perioada de raportare în cadrul acestui proiect ADR Sud a realizat următoarele:

- Identificați beneficiarii interesați din R. Moldova care vor fi informați periodic despre activitățile în cadrul proiectului (circa 30 beneficiari);
- Identificată o listă de consultanți naționali în domeniu, care vor participa la elaborarea Strategiei naționale de implementare a Convenției pentru managementul deșeurilor pentru navigația interioară pe Dunăre.
- Distribuite beneficiarilor 3 buletine informative electronice în limba română despre realizările din cadrul proiectului;
- Elaborat în limba română pliantul informativ despre proiect, editate 200 exemplare, circa 90 la sută din ele fiind deja distribuite beneficiarilor;
- Elaborate materiale promoționale în cadrul proiectului (calendare, pixuri, etc.) și distribuite beneficiarilor;
- Elaborate rapoarte periodice privind activitățile proiectului și prezentate în cadrul ședințelor de informare privind Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD), organizate de MDRC.

1.4. Activități în cadrul procesului de elaborare a strategiei privind vulnerabilitatea resurselor de apă în condițiile schimbărilor climatice (CC-WARE)

La data de 24 aprilie curent, ADR Sud în cooperare cu Cancelaria de Stat, a organizat în RDS atelierul de informare privind licitația adițională pentru partenerii ENPI din Republica Moldova, în cadrul Programului Transnațional pentru Europa de Sud - Est 2007-2013.

ADR Sud a decis să aplice în cadrul acestui program, pentru ce a studiat lista proiectelor în cadrul programului, au fost selectate 6 proiecte care prezintă interes pentru RDS și au fost elaborate și transmise scrisori de intenție către liderii de proiect. Răspuns afirmativ a fost obținut în cadrul proiectului CC-WARE.

În acest context în perioada de raportare s-au realizat următoarele:

- a fost identificat liderul de proiect și duse tratative în vederea acceptării ADR Sud ca partener în cadrul proiectului;
- au fost completate formularele de aplicare (pentru Partenerul ENPI din MD și partenerul lider din Austria);
- În urma primirii acordului oficial al MDRC, a fost elaborată și expediată către partenerul lider austriac Anexa 5 privind Declarația de interes ca Asociat strategic în proiectul CC-WARE și un formular cu datele generale ale proiectului privind competența, valoarea adăugată, implicarea ADR Sud în acest proiect.
- Cererea de integrare a ADR Sud în proiectul CC-WARE, în calitate de partener asociat, a fost examinată de Secretariatul Tehnic Comun al Programului de Cooperare Transnațională Sud Estul Europei.
- În data de 26 noiembrie 2013 a fost semnat Acordul de Parteneriat în cadrul proiectului. Ca partener asociat ADR nu are buget propriu, dar participând în realizarea unor activități comune agenția are oportunitatea de a stabili relații cu partenerii din țările UE, ce la rândul său, sperăm, va facilita participarea ADR Sud în cadrul proiectelor transnaționale viitoare.

1.5. Participarea în elaborarea și/sau modificarea actelor legislative și normative privind dezvoltarea regională

Pentru a asigura procesul participativ de elaborare a actelor legislative și normative în vigoare, MDRC implică ADR, ca implementatorii politicii de dezvoltare regională în teritoriu, în procesul de modificare și îmbunătățire a documentelor în domeniu. În acest context, în perioada de raportare:

- A fost studiată Legea 438-XVI din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în R Moldova și înaintate propuneri de modificare a acesteia;
- La recomandarea Curții de Conturi ADR Sud a participat de comun cu MDRC, ADR Centru și Nord la elaborarea variantei noi, îmbunătățite a MO al ADR;

1.6. Monitorizarea și evaluarea implementării SDR și POR Sud, raportarea către MDRC

Monitorizarea și evaluarea (M&E) strategiilor sau a programelor finanțate din surse publice este obligatorie. În toate aceste cazuri trebuie stabilit dacă programul atinge rezultatele scontate și dacă beneficiile obținute justifică investițiile realizate.

În timp ce Legea 438-XVI din 28.12.2006 cu privire la dezvoltare regională, atribuie ADR funcțiile de M&E a implementării SDR și POR, aceste funcții se reduc de fapt la monitorizare.

Anul 2012 a fost anul final de implementare a POR Sud 2010-2012, în acest context în perioada de raportare a fost evaluată implementarea planului operațional ca primul ciclu de implementare a SDR Sud 2010-2016.

Ținând cont de faptul, că la momentul elaborării POR Sud 2010-2012 nu au fost stabiliți indicatori de produs, rezultat și impact, agregați pe programe, monitorizarea POR a putut fi realizată doar la nivel de proiecte individuale și la nivel de utilizare a mijloacelor financiare pe programe separat și pe POR integral. Raportul elaborat a fost prezentat CRD Sud pentru informare în ședința din martie 2013.

Progresul în implementarea POR Sud 2013-2015 și realizarea indicatorilor de produs și rezultat agregați pe programe va fi analizat în ianuarie 2014 odată cu finalizarea și prezentarea rapoartelor pe proiecte individuale implementate în 2013.

Pentru asigurarea unei productivități înalte și realizarea cu succes a obiectivelor propuse, Agenția necesită o planificare eficientă a activităților sale. În această ordine de idei, în luna decembrie 2013 a fost finalizat procesul de elaborare a Planului anual de activitate al ADR Sud pentru anul 2014 și ulterior aprobat de CRD Sud în ședința din 26.12.2013. Planul de activitate aprobat a stabilit activitățile pe care urmează să le realizeze agenția în anul 2014, termenii, responsabilitățile și partenerii în realizare, precum și indicatorii de evaluare a rezultatelor.

Cu regularitate, MDRC este informat despre activitățile preconizate a fi realizate de ADR Sud prin intermediul planurilor lunare de activitate. Planurile prezintă acțiunile mai detaliate care urmează a fi realizate pe parcursul lunii, și reiese din planul anual de activitate al ADR.

Despre realizarea activităților planificate, Ministerului îi sunt prezentate periodic rapoarte săptămânale, lunare, trimestriale și semestriale. Rapoartele semestrial și anual sunt prezentate CRD pentru informare.

În anul 2013 GIZ a acordat suport MDRC și ADR în introducerea sistemului de M&E bazat pe rezultate, care de fapt s-a limitat doar la analiza situației existente în domeniu și la dezvoltarea capacităților specialiștilor instituțiilor în cauză pentru utilizarea în practică a acestui sistem.

Pentru anul 2014 ADR Sud își propune să participe la elaborarea cadrului metodologic și conceptual al M&E bazată pe rezultate în domeniul planificării și programării regionale, ce va permite pentru viitor monitorizarea implementării politicii de DR nu numai la nivel de proiecte, dar și de programe.

OBIECTIVUL 2. Asigurarea unui management eficient și transparent al proiectelor investiționale implementate în RDS

2.1. Planificarea, organizarea și administrarea procedurilor de achiziții publice

Realizarea acestui obiectiv vine să asigure satisfacerea necesităților de bunuri, lucrări și servicii ale beneficiarilor în cadrul proiectelor în curs de implementare.

În acest context, agenția asigură respectarea Legii privind achizițiile publice nr.96 din 13.04.2007 și a actelor normative în vigoare la toate etapele de organizare și desfășurare a procedurilor de achiziții publice.

În perioada ianuarie-decembrie 2013 au fost organizate și desfășurate proceduri de achiziții publice pentru implementarea proiectelor aprobate spre finanțare în anul 2013:

Tabel 1. Achiziții publice pentru implementarea proiectelor în anul 2013

Nr	Expunerea obiectului de achiziție	Procedura de achiziție aplicată	Câștigătorul desemnat	Suma contractată MDL
1	R26 – drum de acces spre muzeul memorial "Alexei Mateevici" din s. Zaim, r-nul. Căușeni	Licitație deschisă	SRL "Irinda Prim"	1 755 610
2	Servicii responsabil tehnic R26 – drum de acces spre muzeul memorial "Alexei Mateevici" din s. Zaim, r-nul. Căușeni	Valoare mică	Andrei Rusnac	8 778
3	Construcția drumului Codreni – Sagaidacul Nou, km 0-5, r-nul Cimișlia	Licitație deschisă	SC "Acit Trans" SRL	21 357 584
4	Servicii responsabil tehnic Construcția drumului Codreni – Sagaidacul Nou, km 0-5, r-nul Cimișlia	Licitație deschisă	Andrei Rusnac	106 787,92
5	Reparația capitală a drumului L 510 Ștefan Vodă - Talmaza	Licitație deschisă	SLR "Nouconst"	43 608 401,67
6	Servicii responsabil tehnic Reparația capitală a drumului L 510 Ștefan Vodă - Talmaza	Licitație deschisă	Serviciul Asistență Beneficiari la Obiectele Sociale (SABOS)	247 149
7	Reabilitarea zonei de odihnă și agrement „Lacul Sărat”. Lucrări adăugătoare. REPETAT.	Licitație deschisă	SRL „Sabris Com”	3 739 963,63
8	Construcția drumului Sagaidac - Porumbrei, r-nul Cimișlia	Licitație deschisă	SC "Acit Trans" SRL	15 961 549
9	Servicii responsabil tehnic Construcția drumului Sagaidac - Porumbrei, r-nul Cimișlia	Licitație deschisă	Serviciul Asistență Beneficiari la Obiectele Sociale (SABOS)	79 807,74
TOTAL				86 865 630,96

Ca recapitulare: în perioada anului 2013 au fost organizate și desfășurate 9 proceduri de achiziții publice în cadrul a 5 proiecte aprobate spre finanțare în anul 2013 din FNDR. Au fost încheiate contracte în valoare totală de **86, 86 mii lei**.

2.2. Implementarea proiectelor de dezvoltare regională și asigurarea unui management financiar eficient în implementarea proiectelor.

Unul din scopurile prioritare ale activității ADR Sud este implementarea cu succes a proiectelor de dezvoltare regională finanțate atât din FNDR cât și din alte surse identificate. Astfel, în perioada ianuarie-decembrie 2013 în acest domeniu au fost realizate mai multe activități, care au inclus:

Încheierea acordurilor de parteneriat cu aplicanții în cadrul a 4 proiecte de dezvoltare regională implementarea cărora a început în anul 2013: "Amenajarea drumului de acces spre casa-muzeu "Alexei Mateevici" din s. Zaim, raionul Căușeni", "Construcția drumului Codreni-Sagaidacul Nou".

”Construcția drumului Sagaidac Porumbrei M3 (varianta asfaltată)” și ”Impulsionarea dezvoltării social-economice a localităților după cursul inferior a râului Nistru cât a celor din zona de stepă și încurajarea turismului în zona de frontieră prin renovarea drumului L-510 R-30 Ștefan Vodă – Talmaza”. Acordurile de parteneriat stau la baza reglementării relațiilor dintre ADR Sud și beneficiari pe parcursul implementării proiectelor.

Elaborarea planurilor de implementare pentru 5 proiectele aprobate spre finanțare în anul 2013, activitate succedată de ședințe de lucru și vizite în teritoriu la locul realizării proiectelor. Planurile de implementare au fost ajustate ulterior la graficele de execuție a lucrărilor prezentate de către antreprenori în urma achizițiilor. Planurile elaborate au fost aprobate de directorul agenției și au stat la baza elaborării, la rândul său, a planurilor de finanțare pe proiecte aprobate spre finanțare.

Elaborarea planurilor de finanțare pentru proiectele aprobate spre finanțare din FNDR, a fost consultată metodologic de DGDR din cadrul MDRC. În semestrul I al anului 2013, în baza graficelor de execuție a lucrărilor a fost elaborat planul de finanțare pentru 5 proiecte aprobate spre finanțare. Ulterior, după ședința CNCDR din 21 iunie 2013 planurile de finanțare au fost actualizate și remise spre aprobare către MDRC.

Organizarea evenimentelor de lansare în cadrul a 2 proiecte aprobate spre finanțare în anul 2013:

- „Drum de acces spre muzeul memorial „Alexei Mateevici” din s. Zaim, Căușeni”(26 aprilie 2013) și,
- „Construcția drumului Codreni-Sagaidacul Nou”(30 aprilie 2013).

Implementarea proiectelor aprobate spre finanțare. Prin decizia Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale (CNCDR) nr.12/13 din 20 decembrie 2012, pentru anul curent au fost alocate surse financiare din FNDR în valoare totală de 44538,10 mii lei pentru implementarea a 5 proiecte de dezvoltare regională din RDS. Prin decizia CNCDR nr. 3/13 din 21 iunie 2013 a fost modificată suma totală alocată, fiind aprobată alocarea a 44502,5 mii lei. De asemenea a fost aprobat spre finanțare un proiect nou “Reconstrucția drumului Sagaidac-Porumbrei M3 (varianta asfaltată)”. Către finele anului 2013, prin decizia CNCDR nr.12/13 din 20 decembrie 2013 a fost modificată suma alocată anterior, astfel, conform planului de finanțare actualizat, pentru anul 2013 au fost alocați 56 372,43 mii lei destinați pentru implementarea proiectelor de dezvoltare regională. Către finele anului 2013 au fost valorificați 56 372,43 mii lei, sau 100% din suma planificată.

În anul 2013 a continuat colaborarea cu partenerii de dezvoltare în vederea implementării proiectelor investiționale în RDS. Astfel, a fost finalizat proiectul „Optimizarea capacităților operaționale ale Î.M."Apă - Canal or. Cahul" în cadrul căruia au fost efectuate lucrări de reparație a clădirii dispeceratului și încăperilor blocului ingineresc, precum și dotarea întreprinderii cu mașini specializate. Proiectul a fost finanțat din sursele GIZ Moldova. Costul total al proiectului 2310,37 mii lei, din care 1529,60 au fost valorificați în anul 2013.

De asemenea în perioada de raportare a fost semnat acordul de finanțare între MDRC și GIZ, conform căruia, cu suportul financiar GIZ, în semestrul II al anului 2013 a fost inițiată implementarea a 2 proiecte:

1. „Construcția sistemului de canalizare în s. Roșu” în valoare de 720 000 euro;
2. „Reabilitarea stației de tratare din or. Cahul” în valoare de 445 000 euro.

Proiectele sunt la etapa de organizare și desfășurare a achizițiilor publice.

Monitorizarea implementării proiectelor în RDS se încadrează în procedura standard de implementare a proiectelor și este atribuția nemijlocită a ADR.

În scopul monitorizării permanente a proiectelor aflate în proces de implementare, pe parcursul anului 2013, au fost divizate între specialiștii secției management proiecte responsabilitățile privind gestionarea proiectelor individuale. Specialiștii responsabili de proiecte au stabilit periodicitatea vizitelor de monitorizare. Astfel, pe parcursul perioadei de raportare au fost efectuate peste 120 de vizite în teritoriu în scopul monitorizării procesului de implementare a proiectelor. Informația constatată în cadrul vizitelor a contribuit la intervenția urgentă pe domeniile problematice identificate.

Sub aspect financiar procesul de monitorizare s-a manifestat în analiza permanentă a îndeplinirii volumului de lucrări pe proiecte și verificarea corespunderii cheltuielilor efective cu planul de finanțare, stabilirea economiilor/supra cheltuielilor pe proiecte individuale și înaintarea propunerilor de modificare a planului anual de finanțare.

Procedura de monitorizare se finalizează prin elaborarea de note informative și rapoarte periodice, care au fost întocmite și prezentate MDRC în termenii stabiliți. Situația privind valorificarea mijloacelor financiare în cadrul proiectelor implementate de ADR Sud în 2013 este expusă în tabelul 2.

Tabel 2. Valorificarea mijloacelor financiare în cadrul proiectelor implementate în 2013

nr	Denumirea proiectului	Cost total al proiect (FNDR)	Suma totală alocată	inclusiv în anul:			Valorificat 2013	Valorificat (%)
				2011	2012	2013		
1	Turismul sportiv în promovarea imaginii regiunii (Căușeni)	32 306,5	32 306,5	6 610,7	14 704,3	10 991,48	10 991,48	100,00
2	Reabilitarea zonei de odihnă și agrement "Lacul Sărat" or. Cahul	12 119,4	4 978,4	27,8	3 710,8	1 239,84	1 239,84	100,00
3	Impulsionarea dezvoltării social-economice a localităților după cursul inferior a râului Nistru cât a celor din zona de stepă și încurajarea turismului în zona de frontieră prin renovarea drumului L-510 R-30 Ștefan Vodă - Talmaza	4 184,8	18 889,3	0,0	0,0	18 889,3	18 889,30	100,00
4	Amenajarea drumului de acces spre Casa -Muzeu „Alexei Mateevici” din s. Zaim, raionul Căușeni.	1 520,1	1 520,01	0,0	0,0	1 520,01	1 520,01	100,00
5	Construcția drumului Codreni - Sagaidacul Nou	21 731,8	21 731,8	0,0	0,0	21 731,8	21 731,80	100,00
6	Reconstrucția drumului Sagaidac - Porumbrei M3 (variantă asfaltată)	16 041,4	2 000,0	0,0	0,0	2 000,0	2 000,00	100,00
	ADR Sud din contul FNDR	87 904,0	81 426,0	6 638,5	18 415,1	56 372,43	56 372,43	100,00
7	Îmbunătățirea managementului operațional a prestatorului se serv. Apă Canal Cahul	2 310,7	2 310,7		781,1	1 529,6	1 529,60	100,00
	ADR Sud din contul GIZ	2 310,7	2 310,7	0,0	781,1	1 529,6	1 529,60	100,00

Organizarea recepțiilor la terminarea lucrărilor și a recepțiilor finale pentru 5 proiecte implementate:

- „Optimizarea capacităților operaționale ale Î.M."Apă - Canal or. Cahul" (ianuarie 2013);
- „Construcția drumului de acces Dimitrova-Acui” (iunie 2013);
- „Drum de acces spre muzeul memorial „Alexei Mateevici" din s. Zaim" Căușeni (iunie 2013);
- ”Construcția drumului Codreni - Sagaidacul Nou” (octombrie 2013);
- ”Turismul sportiv în promovarea imaginii regiunii”, Căușeni (decembrie 2013).

Trecerea în gestiunea aplicantului a bunurilor obținute în cadrul proiectelor, activitate reglementată de Regulamentul cu privire la modul de transmitere întreprinderilor de stat, organizațiilor, instituțiilor și subdiviziunilor lor, a clădirilor, construcțiilor, mijloacelor fixe și a altor active, aprobat prin Hotărârea Guvernului R.M. nr. 688 din 09.10.1995. Pentru respectarea prevederilor regulamentului menționat ADR Sud a desfășurat recepția finală a bunurilor obținute în cadrul proiectelor și transmiterea acestora către beneficiari.

În anul 2013 în cadrul proiectului “Optimizarea capacităților operaționale ale Î.M."Apă - Canal or. Cahul" au fost transmise către beneficiar „Lucrări de reparație a clădirii dispeceratului și încăperilor blocului ingineresc Î.M."Apă - Canal or. Cahul” în valoare de 577,18 mii lei și bunuri în valoare de 1733,18 mii lei.

În cadrul proiectului „Drum de acces spre muzeul memorial „Alexei Mateevici" din s. Zaim" , la 19 septembrie 2013 a fost transmis către primăria c. Zaim drumul în valoare de 1520,01 mii lei.

În cadrul proiectului ”Construcția drumului Codreni - Sagaidacul Nou”, la 8 noiembrie 2013 au fost transmise către consiliul raional Cimișlia lucrările de construcție a drumului executate în cadrul proiectului. Valoarea obiectului transmis constituie 21731,79 mii lei.

În proces de pregătire sunt documentele pentru transmiterea bunurilor obținute în cadrul proiectelor „Construcția drumului de acces Dimitrova-Acui” și ”Turismul sportiv în promovarea imaginii regiunii”.

Rezultatele obținute în urma implementării proiectelor investiționale în perioada de raportare:

- A fost finalizată construcția a 330 m. de drum în cadrul proiectului “Drum de acces spre muzeul memorial „Alexei Mateevici" din s. Zaim"
- A fost finalizată construcția a 4,6 km a drumului de acces Dimitrova-Acui și desfășurată recepția la terminarea lucrărilor și recepția finală a obiectului.
- Centru de tineret și sport cu suprafața de 4636 m² construit în or. Căușeni. 5 săli de sport și 1 sală de conferință funcționale.
- Au fost finalizate lucrările de construcție a drumului (4,84 km.) în cadrul proiectului “Construcția drumului Codreni - Sagaidacul Nou”
- Au fost realizate integral lucrările pe sectorul I “Renovarea drumului L-510 R-30 Ștefan Vodă – Talmaza”. 5,8 km de drum construit din 16,02km prevăzute în cadrul proiectului.
- Inițiate lucrările de construcție a drumului Sagaidac – Porumbrei. Efectuate integral lucrările de terasament și așternerea stratului de pietriș pe lungimea 2,69 km.

- În cadrul proiectului „Optimizarea capacităților operaționale ale Î.M."Apă - Canal or. Cahul", au fost finalizate lucrările de reparație a clădirii dispecceratului și încăperilor blocului ingineresc Î.M."Apă - Canal or. Cahul, Întreprinderea a fost dotată cu mașini specializate.

Renovarea drumului din Zaim

Construcția drumului Codreni - Sagaidacul Nou

Construcția drumului Dimitrova - Acui

Complexul Sportiv din Căușeni

„Lacul Sărat” din Cahul

Drumul Ștefan Vodă - Talmaza

Ca o totalizare a rezultatelor obținute în anul 2013 în comparație cu anii precedenți 2011-2012 vine analiza executării planului bugetar consolidat pentru anii 2011, 2012 și 2013 expusă în tabel:

Tabel 3. Valorificarea mijloacelor financiare pe proiecte finanțate din FNDR implementate de ADR Sud (anii 2011-2013)

Anul de implementare	Sursa de finanțare	Mijloacele financiare alocate anual (mii lei)	Valorificat (mii lei)	Gradul de valorificare (%)
Anul 2011 (7 proiecte)	FNDR	48 178,7	43 630,2	90,6
Anul 2012 (6 proiecte)	FNDR	41 609,0	41 440,2	99,6
Anul 2013 (6 proiecte)	FNDR	56 372,4	56 372,4	100,0

În concluzie: În anul 2013 suma mijloacelor valorificate pe proiecte implementate de agenție depășește cu 30 la sută acest indicator pentru anul 2011 și cu 36 la sută pe cel din 2012.

2.3. Mediatizarea pe parcurs a rezultatelor proiectelor de dezvoltare regională

Implementarea proiectelor investiționale a fost reflectată la toate etapele intermediare de implementare, prin comunicate informative plasate pe pagina web a ADR Sud. Evenimentele de lansare de proiecte, precum și recepția lor finală a fost mediatizată și de alte surse de informare în masă regionale sau naționale. În perioada de raportare, a avut loc recepția la terminarea lucrărilor în

cadru a trei proiecte de importanță regională și recepția finală în cadrul a două proiecte implementate de ADR Sud. În acest context, au fost intervievați beneficiarii proiectelor, localnicii, de păreriile cărora s-a ținut cont la elaborarea comunicatelor de presă publicate pe site.

Este foarte importantă publicarea informațiilor despre etapele în implementarea proiectelor, precum și scopul și rezultatul vizitelor de monitorizare. Redarea situației la proiecte în diferite etape, permite vizualizatorilor să urmărească mersul lucrărilor, cine monitorizează și cu ce recomandări vine.

O parte componentă a activității serviciului comunicare al ADR Sud în perioada raportată sânt Campaniile de conștientizare :

La 27 decembrie 2012 au demarat filmările pentru o ediție specială a emisiunii „Reporter de Gardă”, dedicată eforturilor de a crește calitatea apei în raionul Cahul. Ediția „Reporter de Gardă”, alături de o emisiune radio tematică, difuzate la postul public Moldova 1, respectiv Radio Moldova, fac parte dintr-o campanie națională de popularizare a cunoștințelor despre calitatea apei. Filmul a fost lansat oficial la 1 martie 2013 în cadrul evenimentului de prezentare a investițiilor făcute la IM Apă – Canal Cahul. Iar la 17 iunie

Relațiile cu mass-media și furnizarea informațiilor solicitate

2013 au demarat filmările pentru a II-a ediție specială a emisiunii „Reporter de Gardă”, dedicată eforturilor de a crește calitatea apei în raionul Cahul, pusă pe post la 04.07.2013.

În luna martie, ADR Sud a lansat concursul ”Promotorii procesului de dezvoltare regională”, care constituie o campanie de promovare a mesajelor sociale lansate de ADR Sud, și a durat până la 04.11.2013. La finele concursului au fost

desemnați câștigătorii, 2 posturi locat de televiziune, Bas TV și Cim TV, premiera cărora a avut loc în cadrul unui eveniment „Ziua ușilor deschise în ADR Sud”, desfășurat în decembrie curent.

Ziua ușilor deschise la ADR Sud

În intervalul septembrie-decembrie, s-a desfășurat campania de conștientizare privind colectarea separată a deșeurilor în cadru proiectului ”Cimișlia - oraș curat, colectăm deșeurile separat”.

Mai mulți jurnaliști au vizitat proiectele implementate în Regiunea Sud, serviciul comunicare oferindu-le informația necesară pentru mediatizarea proiectelor. Astfel, în luna septembrie un grup de jurnaliști au vizitat Î.M. ”Apă Canal ” Cahul, care a fost renovată în urma unui proiect implementat de către ADR Sud, cu suportul GIZ.

La data de 25 octombrie, un grup format din 13 jurnaliști au vizitat mai multe proiecte implementate în RDS, au interviavat beneficiarii de proiect și a urmat mediatizarea procesului de dezvoltare regională în Regiunea Sud în mijloacele de informare în masă locale, regionale și naționale. Cele mai relevante activități desfășurate în regiune prin intermediul ADR Sud, sânt reflectate în buletinele electronice lunare, elaborate de către serviciul comunicare al ADR. Buletinele conțin informații despre derularea proiectelor, etapele în implementarea acestora, precum și rezultatele vizitelor de monitorizare în cadrul proiectelor în implementare. Informații despre cele 6 proiecte de dezvoltare regională implementate de ADR Sud, au fost publicate de pagina web și dispersate grupurilor țintă din Regiune. Imaginile din

teritoriu sunt grupate în tipul de articol ”Imagini proiecte în derulare”, astfel ca vizitatorii să se poată convinge de veridicitatea celor expuse.

2.4. Monitorizarea, evaluarea și raportarea asupra proiectelor implementate în RDS

Monitorizarea implementării proiectelor investiționale în perioada de raportare s-a realizat de către specialiștii secției management proiecte ADR Sud în cadrul a peste 120 vizite pe teren la locul implementării proiectelor.

În lunile iunie-iulie 2013, specialiștii de la Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (MDRC) și Agenția de Dezvoltare Regională Sud (ADR Sud) au evaluat impactul proiectelor **”Turismul sportiv în promovarea imaginii Regiunii Sud - Complexul Sportiv Căușeni”, ”eficientizarea managementului DMS în RDS”, ”Construcția drumului de acces Dimitrova-Acui”.**

*Evaluarea proiectului
Complexul Sportiv din Căușeni*

Scopul prioritar al evaluării proiectelor a fost de a evidenția în ce măsură activitățile proiectelor corespund priorităților Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională, conform criteriilor de evaluare legate de relevanță, eficiență, eficacitate, impact și durabilitate.

În rezultatul acestei evaluări, responsabilii de la MDRC au elaborat rapoarte de monitorizare și evaluare a impactului și a durabilității proiectelor. Documentul conține observații și recomandări de care se va ține cont în procesul de implementare a unor proiecte similare.

Pe parcursul anului 2013 în cadrul ADR Sud au fost elaborate 4 rapoarte trimestriale pentru proiectele individuale aflate în proces de implementare și 4 rapoarte trimestriale privind monitorizarea mijloacelor financiare. Rapoartele au fost prezentate MDRC în termenii stabiliți.

De asemenea, la solicitarea MDRC sunt elaborate și prezentate rapoarte săptămânale privind progresul în implementarea proiectelor de dezvoltare regională.

ADR Sud elaborează și prezintă MDRC și rapoarte finale de implementare a proiectelor. Astfel, pe parcursul anului 2013, au fost elaborate și prezentate MDRC 6 rapoarte pentru 6 proiecte finalizate.

2.5. Asistarea APL în îmbunătățirea, elaborarea și implementarea proiectelor.

În perioada de raportare în vederea realizării acestui obiectiv specific ADR Sud a organizat 3 ședințe de lucru cu aplicanții proiectelor aprobate spre finanțare în anul 2013, în vederea planificării activităților comune (ADR – aplicant).

La 06 februarie 2013 la sediul ADR Sud s-a desfășurat ședința de lucru cu aplicanții proiectelor aprobate spre finanțare cu începere din 2013. Pe agenda ședinței au fost incluse subiecte legate de acordul de parteneriat, planul de implementare, indicatorii și regulamentul cu privire la activitatea managerului de proiect.

La 2 aprilie 2013 în s. Zaim, Căușeni a avut loc prima ședință de lucru din cadrul proiectului „Drum de acces spre muzeul memorial „Alexei Mateevici" din s. Zaim". La ședință au participat factorii responsabili de implementarea proiectului și au fost puse în discuție subiecte legate de proiectarea drumului, pregătirea terenului pentru începerea lucrărilor și despre responsabilitățile fiecărei părți.

La 27 iunie, în or. Ștefan Vodă a avut loc ședința de lucru în cadrul proiectului “Renovarea drumului L – 510 Ștefan Vodă – Talmaza”. În cadrul ședinței au fost stabilite acțiunile și responsabilitățile actorilor implicați în vederea inițierii proiectului.

Activitățile realizate în cadrul componentei II a proiectului Twinning , care prevăd elaborarea a 2 proiecte pilot în dezvoltarea regională la fel se încadrează în acest obiectiv specific (o informație mai detaliată pe acest subiect este reflectată în compartimentul 4.5 al raportului).

În cadrul proiectului MSPL, în vederea elaborării proiectelor din sectorul EE, au fost realizate în anul 2013 următoarele activități:

- Au fost colectate date despre 3 clădiri din fiecare raion, care necesită intervenții de eficientizare energetică.
- Pe data de 16 septembrie a fost organizat un atelier de lucru pentru identificarea conceptelor de proiecte posibile.
- În rezultatul acestui atelier și în urmă consultărilor cu ministerele de resort sa reușit întocmirea listei de concepte de proiecte posibile (8 la număr) propuse spre examinare.

OBIECTIVUL 3. Promovarea potențialului RDS și atragerea investițiilor

3.1. Promovarea potențialului RDS

ADR Sud este o instituție de importanță regională care are menirea de a promova imaginea și potențialul întregii Regiuni. În acest scop, pe pagina oficială a ADR Sud sunt reflectate evenimentele ce se desfășoară în întreaga zonă de Sud, atât de ordin cultural cât și social.

Reeditarea broșurii succinte a SDR Sud în limbile engleză și română, contribuie la promovarea potențialului economic, social și cultural al regiunii.

Informațiile despre potențialul cultural și turistic al regiunii se regăsesc atât în publicațiile pe site, cât și în materialele promoționale și informative elaborate și distribuite în cadrul evenimentelor organizate de ADR Sud. Partenerii naționali și internaționali ai ADR Sud sunt informați despre activitatea Agenției și prin intermediul unor seturi de materiale promoționale, oferite în cadrul vizitelor oficiale și de studiu.

În perioada de referință au fost elaborate 205 comunicate de presă, invitații și note informative, care au fost plasate pe pagina oficială a Agenției de Dezvoltare Regională Sud www.adrsud.md, pe portalul

informațional www.civic.md, www.comunicate.md, www.facebook.com, și pe panourile informative din incinta consiliilor raionale din RDS. Materialele elaborate de către ADR Sud au fost preluate de sursele media din țară și din regiune - 22 reportaje TV, 19 reportaje radio, 128 articole în presa scrisă. Activitatea ADR Sud a fost reflectată în emisiunile radio și TV ale Tele - Radio Moldova, Vocea Basarabiei, Cahul Express, Gazeta de Sud, Cuvântul Liber, info-sud.md, AiciTV, CimPrim, Bass-TV, Studio-L.md, stirilocale.md, Regional TV, ProMedia Tv și Radio, Unimedia.

Cea mai multă informație este oferită publicului larg prin intermediul paginii oficiale a ADR Sud www.adrsud.md. În decursul acestui an, au fost făcute un șir de modificări, menite să sporească atractivitatea și utilitatea paginii. Ca aspect exterior, cromatica și forma au fost păstrate, însă au fost adăugate poze de fundal. Au fost introduse trei rubrici noi "Felicitări", "Calendar" și "Imagini proiecte în derulare", care au drept scop să ofere mai multă informație succintă, dar utilă pentru toți vizitatorii.

Au fost elaborate 12 Buletine Informative a căror aspect a fost îmbunătățit prin schimbarea designului. Acestea sunt expediate la sfârșitul fiecărei luni beneficiarilor și postate pe www.issuu.com, www.scribd.com cât și pe conturile Agenției de pe rețelele de socializare.

Pentru a oferi acces la informațiile despre activitatea Agenției, partenerilor internați, comunicatele informative sânt traduse în limba engleză și publicate pe pagina web a ADR Sud. În perioada de raportare pagina oficială a înregistrat 97 mii accesări, astfel, circa 17,86 % din populația regiunii manifestă interes pentru activitatea ADR Sud.

ADR Sud promovează, prin toate mijloacele de informare de care dispune, modalitățile de accesare a surselor alternative de finanțare, anunță despre sesiunile de informare și instruire organizate în regiune, promovează potențialul investițional al Regiunii de Dezvoltare Sud, inclusiv potențialul turistic, oferind în acest sens un spectru larg de informații tuturor actorilor interesați.

Festivalul „Nufărul Alb” din Cahul

Complexul turistic „Purcari”

Biserica „Adormirii Maicii Domnului” din Căușeni

3.2. Identificarea potențialilor finanțatori pentru proiecte regionale

În contextul identificării potențialilor finanțatori pentru proiectele regionale, specialiștii ADR Sud acumulează permanent informație de acest gen parvenită de la MDRC, din anunțurile de finanțare plasate pe site-urile organizațiilor donatoare și pe portalul www.civic.md participă la diferite reuniuni tematice. Informația este selectată și transmisă prin email beneficiarilor, iar anunțurile cele mai importante sunt plasate pe website.

➤ ADR Sud a facilitat desfășurarea la data de 24 mai în or. Cimișlia a sesiunii de informare privind lansarea licitației adiționale pentru partenerii din Republica Moldova, organizată de Cancelaria de Stat cu suportul financiar al GIZ.

De asemenea, ADR Sud a aplicat în cadrul acestei licitații adiționale a **Programului Transnațional pentru Europa de Sud - Est 2007-2013** și a fost acceptată ca partener asociat în proiectul transnațional CC-WARE în cadrul căruia va fi elaborată strategia privind vulnerabilitatea resurselor de apă în condițiile schimbărilor climatice.

În urma primirii acordului MDRC, a fost elaborată și expediată către partenerul lider austriac Anexa 5 privind Declarația de interes ca asociat strategic în proiectul CC-WARE și un formular cu datele generale ale proiectului privind competența, valoarea adăugată, implicarea ADR Sud în acest proiect. Cererea de integrare a ADR Sud în proiectul CC-WARE, în calitate de partener asociat, a fost examinată de Secretariatul Tehnic al Programului, iar pe 26 noiembrie 2013 a fost semnat Acordul de Parteneriat.

➤ La data de 14 martie, directorul ADR Sud și șeful secției PSP s-au întâlnit cu reprezentanții **Agenției Cehe pentru Dezvoltare**. În cadrul ședinței s-a discutat despre proiectele din RDS care vor fi susținute de ACD în anii 2013-2014. La fel s-a discutat despre posibilitățile de extindere a colaborării în anii 2014-2015.

Au fost elaborate propuneri de colaborare cu partenerii Cehi, direcții de activități majore, care au fost propuse spre examinare MDRC și ACD (variante română și engleză). A fost pregătit și prezentat MDRC un dosar (variante electronică), care conține portofoliul de proiecte incluse în POR Sud 2013-2015, varianta engleză și 5 fișe de proiecte ale raionului Taraclia, varianta engleză, care nu sunt incluse în POR, dar care sunt în căutare de finanțatori. Este de menționat că și proiectele de la Taraclia pot fi atribuite la categoria „proiecte cu impact regional” .

ACD a acceptat și a inițiat deja în 2013 să sprijine un producător de legume și fructe din RDS în vederea dezvoltării afacerii, prin procurarea utilajului pentru o cameră frigorifică, care va permite păstrarea producției și comercializarea acesteia la prețuri avantajoase în perioada rece a anului.

➤ ADR Sud a acordat consultanță în elaborarea propunerii de proiect a fermierului Ivan Caraivanov privind instalarea unei linii de producere a uleiului din plante etero-oleaginoase, ca proiect pilot în regiunea Sud. Propunerea a fost înaintată către **Bird Life International**, filiala din Ucraina.

➤ În colaborare cu voluntarul american, ADR Sud a obținut finanțare în valoare de 40 351 lei, prin intermediul Programului de Granturi Mici al **Corpului Păcii SUA în Moldova**, pentru implementarea proiectului „Cimișlia oraș curat colectăm deșeurile separat”. Scopul proiectului a fost de a organiza o campanie de conștientizare a populației din orașul Cimișlia despre importanța colectării selective a deșeurilor, pentru creșterea nivelului de cultură ecologică a cetățenilor.

Rezultatele obținute în cadrul proiectului:

- Au fost achiziționate și distribuite 12 containere / pubele din plastic și saci menajeri pentru școlile din or. Cimișlia, pentru colectarea selectivă a gunoiului (hârtie, sticlă, plastic și gunoi menajer);
- Au fost distribuite 159 buc. Autocolante color (roșu pentru gunoi menajer, albastru pentru hârtie și carton, verde pentru sticlă), lipite pe containerele amplasate în orașul Cimișlia
- Au fost organizate 6 training-uri și concursuri pentru elevi în cele 4 școli din or. Cimișlia (clasele I-IX, 1240 elevi) și premiați cei mai activi elevi cu tricouri inscripționate;
- Au fost distribuite peste 1000 pliante elevilor din școli despre pașii colectării selective a deșeurilor;
- A fost organizată campania de conștientizare în mass-media locală și prin intermediul site-ului ADR Sud (reportaje radio, TV, emisiuni TV, articole în ziare).

Training-uri organizate în școli

➤ În perioada de raportare a continuat colaborarea cu partenerii de dezvoltare în vederea selectării potențialelor proiecte care ar putea fi finanțate din surse externe. Astfel în cadrul secției Management Proiecte au fost analizate proiectele din DUP care sunt conexe cu domeniul de activitate al **GIZ** și prevăd îmbunătățirea sau regionalizarea serviciilor publice. Au fost selectate 3 proiecte („Construcția apeductului magistral Leova – Iargara”, “Construcția apeductului magistral Leova-Hănăseni Noi - Filipeni - Romanovca”, “Gestionarea integrată a deșeurilor menajere solide în raionul Cimișlia”) și prezentate către GIZ.

- În luna august a avut loc lansarea a două proiecte finanțate din fondurile Germaniei:
- Reabilitarea Stației de Tratare a Apei Potabile din or. Cahul, 470 mii Euro
  - Construcția sistemului de canalizare în s. Roșu, Cahul, 720 mii Euro.

Anterior deciziei de finanțare a proiectelor nominalizate, în perioada martie – mai 2013 au fost organizate 2 ședințe de lucru a comitetului local Roșu, de monitorizare a proiectelor din sectorul AAC, la care s-au discutat rezultate implementării proiectului „Asigurarea cu apă potabilă a locuitorilor s. Roșu”, procesul de conectare la sistemul nou construit cât și următorii pași privind implementarea proiectului „Construcția sistemului de canalizare a s. Roșu”. Primăriile Roșu și Cahul au selectat managerii de proiect pentru aceste proiecte. Achizițiile publice sunt planificate a se organiza în primul trimestru 2014.

➤ În luna decembrie curent GIZ a anunțat despre decizia de a finanța în anul 2014 implementarea proiectului „Construcția apeductului magistral Leova – Iargara”,

➤ În scopul identificării surselor alternative de finanțare pentru proiectele din RDS, ADR Sud utilizează instrumentele de informare a APL și altor actori interesați cu referire la potențialii

donatori pentru proiectele din R Moldova. În acest sens în cadrul sesiunilor de instruire organizate de ADR Sud au fost distribuite participanților listele și datele de contact ale potențialilor donatori. ADR optează pentru identificarea donatorilor interni, dar și externi în proiectele de dezvoltare regională.

Informația despre ”Centrul de Informare pentru Autoritățile Locale din RM”, deschis la Ialoveni, despre „Concursul anual de proiecte pentru a promova cooperarea descentralizată între comunitățile teritoriale”, despre ”Organizațiile societății civile interesate să aplice la Primul Apel de Proiecte lansat de Banca Mondială”, despre ”Proiectul Dezvoltarea Antreprenoriatului social in Moldova”, precum și alte programe investiționale internaționale și naționale a fost reflectată în 14 articole publicate pe site-ul ADR Sud.

Centrul de Informare
pentru autoritățile locale din RM

De asemenea, pe site-ul ADR Sud, au fost plasate anunțuri despre programele interne care oferă finanțare, cum ar fi:

- concursul proiectelor de inovare și transfer tehnologic pentru anul 2013, lansat de Agenția pentru Inovare și Transfer Tehnologic din cadrul Academiei de Științe a Moldovei, cu finanțarea din bugetul de stat în mărime de până la 50% din costul total al proiectului;
- anunțul despre colectarea cererilor de finanțare din cadrul programului „PARE 1+1”, în care Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului IMM a lansat procedura de colectare a cererilor de finanțare nerambursabilă în cadrul Componentei III „Finanțarea afacerilor/Regula 1+1”;
- lansarea procedurii de colectare a proiectelor finanțate din Fondul pentru Eficiența Energetică, alocat din Bugetul de stat, inclusiv pentru instituțiile publice, etc.

Agenția pentru eficiență energetică

Romania-Ukraine-Republic of Moldova

CROSS BORDER COOPERATION

OBIECTIVUL 4. Dezvoltarea capacităților actorilor de dezvoltare regională

4.1. Planificarea și raportarea asupra activităților de dezvoltare a capacităților

Reușita implementării cu succes a politicii de dezvoltare regională, depinde în mare măsură de dezvoltarea continuă a capacităților actorilor implicați în dezvoltarea regională: ADR, APL, CRD, ONG, etc.

La propunerea MDRC, în anul 2013 a fost elaborat Conceptul programului de dezvoltare a capacităților CRD, care prevede 5 activități de instruire pentru membrii CRD Sud, Centru și Nord,

care se vor desfășura pe parcursul anului 2013 și 2014. Programul a fost coordonat cu MDRC, și a fost aprobat de CRD Sud în ședința din iulie curent. Implementarea programului de dezvoltare a capacităților CRD este finanțat de GIZ.

Cu suportul experților contractați de GIZ, în perioada de raportare a fost elaborat Programul de dezvoltare a capacităților operatorilor de servicii de AAC, implementarea căruia urmează în anul 2014.

În scopul fortificării capacității personalului ADR, au fost identificate necesitățile de instruire a specialiștilor ADR Sud și a altor actori de dezvoltare regională și a fost elaborat și prezentat MDRC Programul de dezvoltare a capacităților ADR Sud pentru anul 2014.

În vederea evaluării rezultatelor dezvoltării performanțelor specialiștilor ADR Sud și a altor actori de dezvoltare regională, semestrial este elaborat raportul privind realizarea Programului anual de instruire, care servește ca bază pentru stabilirea necesităților și tendințelor pentru următorul an de raportare.

4.2. Dezvoltarea capacităților specialiștilor ADR

Pe parcursul anului 2013, angajații agenției au beneficiat de instruirii sub formă de seminare de informare, ateliere de lucru, mese rotunde, forumuri, conferințe, vizite de studiu organizate de MDRC și partenerii de dezvoltare.

Instruirile de care au beneficiat angajații ADR Sud au fost organizate în mare parte de către GIZ, PNUD, IDIS Viitorul, CONTACT Cahul, CIAL, Expert Grup, IPP, Twinning, ESRA, BNS, etc. cu tematici ce țin de achiziții publice, dezvoltarea urbană echilibrată, scrierea proiectelor cu finanțare externă, politica de dezvoltare regională în UE și RM, consolidarea capacităților agențiilor de dezvoltare regională în domeniul gestionării eficiente a procesului de dezvoltare regională, statistica regională, sistemul de M&E bazat pe rezultate, comunicare, etc.

De asemenea, specialiștii ADR Sud au participat la diverse conferințe, forumuri, congrese, cum ar fi:

- Forumul Regional Moldova – Ucraina – România, Organizat de IDEP în Chișinău la data de 15 martie 2013;
- Expoziția Internațională specializată „Moldenergy-2013” privind implementarea tehnologiilor inovatoare de eficiență energetică, găzduită de MOLDEXPO în perioada 22-25 martie 2013;
- Forumul Regional de Investiții și Inovații „Cooperare pentru dezvoltare”, Costești Ialoveni, 23 mai 2013;
- Congresul Internațional tematic în domeniul apei și deșeurilor solide, Istanbul, Turcia(22-24 mai 2013)
- Forumul de afaceri moldo-estonian (30 sept.2013);
- Forumul oamenilor de afaceri moldo-român (3 oct.2013);
- Forumului Agricol Transfrontalier România - Republica Moldova (25 oct);
- Conferința „Promovarea cooperării Teritoriale în Țările parteneriatului Estic: Programul de Cooperare Teritorială Moldova - Ucraina”.

Schimb de experiență internațională

Întru fortificarea capacității instituționale, atingerea unui nivel înalt de profesionalism al actorilor locali în implementarea cu succes a SDR Sud, în perioada de referință au fost efectuate 8 vizite de studiu peste hotarele țării beneficiari în cadrul vizitelor fiind 18 persoane din RDS.

Vizita de studiu în Italia și Spania în cadrul proiectului „Politica de dezvoltare regională a UE”

Reprezentanții MDRC, ADR Nord, Centru și Sud, au învățat din experiența țărilor UE cum sunt promovate politicile de dezvoltare regională, vizitând în acest scop în perioada 20-30 ianuarie curent regiunile Lazio, Emilia Romagna și Veneto din Italia și orașul Zaragoza din Spania.

În Italia, delegația Republicii Moldova a fost găzduită de 3 agenții care implementează politicile de dezvoltare ale Guvernelor Regionale, prin crearea de parteneriate între instituții, organizații și asociații pentru o abordare integrată a acestei politici. Aceste agenții pentru inovare, se axează în principal, pe 3 mari domenii de intervenție: asistență tehnică; cercetare și inovare tehnologică și dezvoltare de capacități - toate bazate pe inovație și plus-valoare.

Vizita în Spania, a avut drept scop cunoașterea politicii de dezvoltare urbană a țării gazdă prin exemplul de succes al orașului Zaragoza, care a înregistrat o ascensiune în dezvoltare în ultimii 10 ani datorită politicii sale inovative în aspect de planificare urbanistică eficientă. Gazda delegației a fost primăria orașului Zaragoza, care are în implementare un șir de proiecte de dezvoltare a infrastructurii fizice, cu accent pe îmbunătățirea serviciilor publice acordate locuitorilor și vizitatorilor acestui oraș.

Vizitele de studiu în cadrul proiectului CO-WANDA

În perioada 26-27 februarie 2013, un grup format din trei reprezentanți din cadrul ADR Sud au participat la ședința Comitetului Director din cadrul proiectului CO-WANDA în Budapesta, Ungaria. ADR Sud este unul din cei 9 parteneri din cele 11 țări riverane Dunării. Proiectul a fost lansat în octombrie 2012 și a fost inițiat pentru a facilita elaborarea unei convenții internaționale pentru managementul deșeurilor generate de nave pe Dunăre.

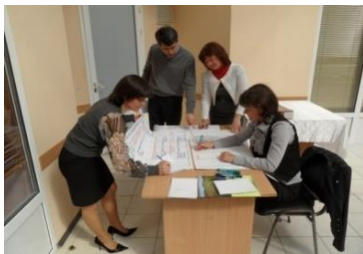
În perioada 09-11 aprilie 2013, a fost efectuată vizita de studiu în regiunea râului Rin la care a participat grupul format din trei reprezentanți ai ADR Sud, membri ai echipei de proiect. Vizita a avut drept scop familiarizarea cu practicile de implementare a CDNI (Convenția privind colectarea, depozitarea, precum și recepția deșeurilor în navigarea interioară a râului Rin și pe toate căile navigabile de pe teritoriul Germaniei, Olandei, Belgiei, Franței și Luxemburg) care a fost semnată la 1 noiembrie 2009 de către cinci state membre ale Comisiei centrale pentru navigație pe Rin (Belgia, Germania, Franța, Olanda și Elveția) și Luxemburg.

În perioada 27-28 noiembrie 2013, reprezentantul din cadrul Agenției de Dezvoltare Regională Sud, a participat la întâlnirea Consorțiului din cadrul proiectului. În cadrul vizitei a avut loc prezentarea noului partener din R. Moldova, care este EPPO - o subdiviziune necomercială și nonprofit, care realizează și coordonează proiecte în domeniul prevenirii poluării mediului, inclusiv pentru facilitarea creării managementului durabil al deșeurilor și al substanțelor chimice, în conformitate cu prevederile tratatelor internaționale și a directivelor. La fel, au fost prezentate realizările obținute de la lansarea proiectului până în prezent și ce urmează de realizat pe viitor.

Vizita de studiu în Ucraina în cadrul proiectului "Biodiversitatea stepii"

Bird Life International, filiala din Ucraina, a organizat un seminar cu tematica "Elaborarea Planului de management ale ariilor protejate", desfășurat în perioada 23-25 aprilie 2013, în regiunea Odessa, la care au participat specialiști ai rezervației „Lacurile Prutului de Jos”, reprezentanți al Ministerului Mediului și Agenției de Dezvoltare Regională Sud.

În cadrul seminarului echipa din Republica Moldova, alături de reprezentanții instituțiilor care reprezintă ariile protejate din 4 regiuni ale Ucrainei, au avut posibilitatea să studieze diferite subiecte ce țin de o managementul eficient al ariilor protejate de stat și anume: etapele de elaborare a Planului de management, analiza situației existente și identificarea problemelor stringente ale ariilor protejate, forme și metode de implicare a actorilor principali în soluționarea lor, aspecte practice de soluționare a dificultăților în management, ș.a. De asemenea, au reușit să facă schimb de informații și experiență în domeniu. Apoi a fost realizată vizita în teritoriu în satul Petrovca, unde au fost studiate lanurile de pășuni însămânțate cu plante perene.

Vizita de studiu în Turcia

Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) a sprijinit deplasarea unui grup de șapte persoane, printre care și un angajat ADR Sud la Congresul internațional tematic în domeniul apei și deșeurilor. Evenimentul a avut loc în Istanbul, Turcia, în perioada 22-24 mai 2013.

Congresul Istanbul 3W a întrunit profesioniștii din domeniu, în special din regiunile învecinate cu Turcia: Europa, Orientul Mijlociu, Asia Centrală, Africa. Participanții au avut posibilitatea de a face schimb de cunoștințe și experiență, evenimentul insistând pe prezentarea celor mai inovative echipamente, vehicule, proiecte și practici.

În ultima zi a Congresului, pe data de 24 mai, au fost organizate sesiuni tehnice și efectuate vizite de instruire la instalația de prelucrare a deșeurilor solide din Odayeri, stația de tratare a apei ISKI Ikitelli, Stația de epurare biologică avansată a apei uzate din Atakoy.

Vizita de studiu în Polonia

În perioada 8-13 septembrie 2013, 1 reprezentant al ADR Sud și 2 ai CRD Sud au fost membrii unei delegații din R. Moldova, care a vizitat Polonia. Delegația a fost găzduită de Ministerul Dezvoltării Regionale din Varșovia și centrul regional Pomerania. Specialiștii din structurile nominalizate au împărtășit din experiența asistenței acordate regiunilor de dezvoltare din Polonia din sursele UE, prin implementarea proiectelor din domeniile cultură, turism și antreprenoriat conform exemplului voievodatului Pomerania. Delegația a vizitat 3 proiecte de succes implementate în regiune.

Vizita de studiu în România

În perioada 24-27 noiembrie 2013, 1 reprezentant al ADR Sud și 3 ai CRD Sud au fost membrii unei delegații din R. Moldova, care a participat la forumul România - Republica Moldova „Cooperare în Dezvoltare Regională”, organizat în Timișoara, Regiunea Vest, România.

Scopul vizitei a fost preluarea practicilor de succes în activitatea ADR și CRD Vest, România. În cadrul vizitei, delegației R. Moldova i-au fost prezentate 3 proiecte regionale de succes care au fost implementate de ADR Vest în cadrul Programului Operațional Regional 2007-2013. De asemenea cei prezenți au beneficiat de o excursie în ADR Vest, unde au făcut cunoștință cu întreaga echipă a ADR Vest, 90 angajați, și activitatea acesteia.

Schimb de bune practici între ADR-urile din țară

Sesiunea de instruire: „Diseminarea experienței acumulate în procesul de elaborare a Strategiei de gestionare integrată a deșeurilor solide în RDS”

ADR Sud a găzduit la data de 5 aprilie 2013, la Cimișlia, o sesiune de instruire cu privire la procesul de elaborare a Strategiei de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea Sud (SMDS). Colegii din cadrul Agențiilor de Dezvoltare Regională Centru și Nord, reprezentanții Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor și Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei, au fost informați despre etapele elaborării SMDS și pașii implementării acesteia. Cu această ocazie toți invitații au vizitat și sediul ADR Sud, acest eveniment fiind considerat ca un schimb de bune practici între instituțiile de DR.

Conform chestionarelor de evaluare a evenimentului, participanți au evaluat evenimentul ca fiind unul reușit.

În concluzie, la acest compartiment, merită de subliniat disponibilitatea partenerilor de dezvoltare de a sprijini ADR-urile în vederea dezvoltării capacităților instituționale ale acestora, cu suportul cărora a fost posibilă marea majoritate a activităților nominalizate. Urmează expunerea în practică a lecțiilor învățate pentru a propulsa procesul de DR în RDS și în întreaga țară.

4.3. Dezvoltarea capacităților actorilor de DR (CRD, APL, sectorul privat, ONG, etc.)

În anul 2013 a început implementarea Programul de dezvoltare a capacităților CRD, care va continua și în 2014. În cadrul primului atelier de lucru din 22-23 octombrie 2013, desfășurat în s. Costești, Ialoveni, membrii CRD Sud au fost familiarizați cu experiența instituțiilor similare din țările UE, atribuțiile CRD prevăzute de legislația în vigoare și modalitățile concrete de îndeplinire a acestora. Membrii CRD au lucrat în echipe și au elaborat analiza SWOT a activității CRD, au identificat propuneri pentru îmbunătățirea activității acestui organ decizional important. La eveniment au fost prezenți 24 membri CRD Sud, din 32 pe liste.

De asemenea, unii reprezentanți ai CRD Sud au participat în vizitele de studiu din Polonia și România, care, sperăm, vor contribui la creșterea interesului și implicării active a membrilor CRD în domeniul DR.

Dezvoltarea capacităților APL în perioada de raportare, a fost asigurată prin intermediul atelierelor de lucru, sesiuni de informare (aproximativ 20 la număr) organizate în colaborare cu partenerii de dezvoltare ai ADR:

- **GIZ – domeniile:**

- planificarea regională în sectorul EE și AAC, MDS;
- licitația adițională în cadrul Programului transnațional Europa de Sud - Est 2007-2013;
- studiu de fezabilitate pentru agregarea serviciilor de apă și canalizare pentru r. Cahul, cu opțiuni servicii colectare și tratare a apelor reziduale. Prezentarea opțiunilor;
- perfecționarea procesului de achiziții publice;
- sistemul de monitorizare și evaluare bazat pe rezultate.

- **Twinning:**

- consolidarea Capacităților în Dezvoltarea Regională în RM, componenta 3 Proiecte pilot: "Incubator regional de afaceri din orașul Cimișlia" și "Alimentare cu apă din râul Prut pentru RDS".

- **Bird Life:**

- organizarea managementului eficient al pășunilor în condiții de secetă;

- gestionarea pășunilor - garanția dezvoltării eficiente a sectorului animalier în condiții de secetă;
- consolidarea instrumentelor economice și juridice pentru conservarea biodiversității stepei, adaptarea la schimbările climatice și atenuarea efectelor acestora.

De asemenea, cu asistența ADR Sud, Institutul de Politici Publice, în colaborare cu Centrul de Dezvoltare Economică (Bulgaria) și Centrul Analitic Independent "Expert – Grup", cu suportul financiar al delegației Uniunii Europene, au organizat un training pentru reprezentanții autorităților publice, societății civile și a sectorului privat din Regiunea de Dezvoltare Sud privind implementarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului (ODM).

ADR a fost implicată în implementarea programelor de instruire privind planificarea și programarea locală și regională organizată de către Academia de Administrare Publică. Programul de formare "Planificare strategică integrată la nivel local și regional", pilotat la sfârșitul anului 2012, este compus din două module:

- Management și planificare strategică integrată
- Elaborarea și managementul proiectelor

În decursul primului semestru a fost organizate 3 sesiuni de instruire pentru autoritățile publice de nivelul I și pentru autoritățile publice de nivelul II, în cadrul Academiei de Administrare publică. Implicarea ADR Sud a constat în identificarea potențialilor beneficiari ai instruirilor din regiunea Sud.

ADR Sud a desemnat un reprezentant în grupul de lucru privind ajustarea materialelor de instruire a programului de formare "Dezvoltarea regională", prezentat de către Academia de Administrare Publică. Acest program va fi oferit reprezentanților APL de nivelul I și II, cu posibilitatea de a fi livrat ulterior și în cadrul cursurilor universitare și post-universitare.

S-au desfășurat 3 ședințe ale grupului de lucru în cadrul cărora s-a lucrat asupra diferitor aspecte:

- 02.04.2013** – planificarea în detalii a activităților grupului și experților pe toată perioada de elaborare a programului de formare;
- 23.05.2013** – discutarea și aprobarea finală a structurii programului (10 tematici privind Dezvoltarea regională în Republica Moldova, pentru 40 ore);
- 31.05.2013** – discutarea curriculumului programului, propus de către experți și în linii generale structura ghidurilor pentru facilitator și participanți;
- 21-25.10.2013** – organizarea programului de formare de formatori (ToT) pentru pilotarea materialului elaborat cu reprezentanții grupului de lucru;
- 18-22.10.2013** – pilotarea programului de formare continuă „Dezvoltare Regională” cu reprezentanții APL și cu implicarea formatorilor de la ToT.

Până la sfârșitul anului a fost editate ghidurile pentru facilitator și participanți și susținută pilotarea programului pentru un grup de reprezentanți ai autorităților publice locale.

Agenția de Dezvoltare Regională Sud în colaborare cu centrul Regional CONTACT - Cahul, a organizat, în luna noiembrie curent, un atelier de instruire cu tema "Cooperare interinstituțională pentru sporirea oportunităților de educație non-formală a adulților în Regiunea de Dezvoltare Sud". Activitatea s-a desfășurat în cadrul proiectului "CONTACT - Cahul - promotor al Culturii învățării pe tot parcursul vieții".

La atelier au participat reprezentanți ai ONG - urilor, pedagogi, psihologi, asistenți sociali, specialiștii Agențiilor pentru Ocuparea Forței de Muncă din Cimișlia și Basarabeasca. Activitatea a avut drept scop facilitarea accesului adulților din Regiunea de Sud la servicii educaționale, bazate pe nevoi reale de învățare.

Training „Educația non-formală a adulților”

În perioada 19 noiembrie – 10 decembrie 2013 au fost organizate ședințele de conștientizare a APL și ONG din raionul Cahul privind crearea condițiilor pentru discutarea necesității și modului de elaborare a strategiilor de dezvoltare socio-economică locală racordate la strategia de dezvoltare a raionului Cahul, componenta AAC și a modului de realizare practică a acestui proces. Activitatea a fost organizată în colaborare cu Centrul Regional CONTACT Cahul.

4.4. Dezvoltarea capacităților APL și a prestatorilor de servicii în sectorul AAC

În anul 2013 cu suportul GIZ a fost elaborat Programul de Creștere a capacităților operatorului de servicii AAC, care se planifică spre implementare în anul 2014.

În perioada 7-9 iunie 2013, doi specialiști ai ÎM Apă – Canal Cahul, au luat parte la cea de-a VI-a ediție a Manifestărilor – Concurs "Detectia pierderilor de apă", eveniment găzduit de S.C. APANOVA BUCURESTI S.A., România.

Reprezentanți ai administrațiilor de nivelul I și II din cele trei regiuni de dezvoltare au avut posibilitatea de a-și consolida cunoștințele în domeniul elaborării și managementului proiectelor în perioada aprilie - mai 2013 prin 3 vizite în teren în raionul Cahul, care s-a făcut remarcant prin implementarea cu succes a mai multor proiecte de aprovizionare cu apă, atât din sursele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională (Crihana Veche, Manta), cât și a Guvernului României (satul Roșu). Modulul de instruire este parte a programului de formare „Planificare și programare la nivel local și regional”. Cursul a fost oferit de Academia de Administrare Publică (AAP).

4.5. Cooperare în cadrul proiectului Twinning „Consolidarea capacităților în dezvoltarea regională în RM”

Proiectul UE Twinning “Consolidarea capacităților în dezvoltarea regională în RM”, componenta 3 are stabilit drept obiectiv dezvoltarea capacităților ADR și APL în elaborarea proiectelor regionale. În acest sens au fost selectate 2 proiecte pilot din RDS, este vorba de:

1. ”Apă din râul Prut pentru Regiunea de Dezvoltare Sud”

Obiectivul general al proiectului: reabilitarea și dezvoltarea sistemelor de irigare și aprovizionare cu apă potabilă în raioanele Leova, Cimișlia și Basarabeasca.

Obiectivele specifice ale proiectului:

- Construcția unui sistem unic de irigare pentru raioanele Leova, Cimișlia și Basarabeasca.
- Construcția și interconexiunea cu conducta de irigare a sistemelor de aprovizionare cu apă și tratare a apelor uzate ale raioanelor Cimișlia și Basarabească.

2. "Incubator de afaceri în raionul Cimișlia"

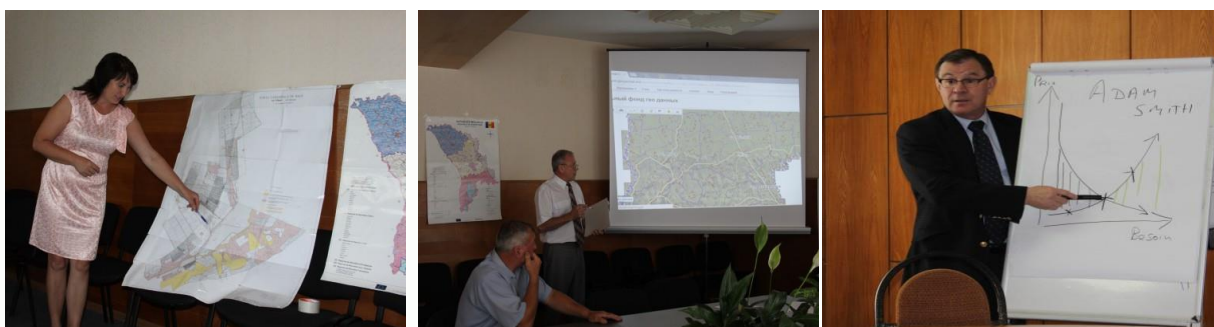
Obiectivul general al proiectului: dezvoltarea activităților economice în mediul rural prin crearea unui centru regional de afaceri în orașul Cimișlia

Obiectivele specifice ale proiectului:

- renovarea și echiparea infrastructurii incubatorului regional de afaceri din or. Cimișlia;
- crearea unui set de servicii (și echipament) disponibile pentru întreprinderile nou-create din mediul rural din raioanele Cimișlia și Basarabeasca.

În ambele proiecte aplicant este Consiliul raional Cimișlia.

În perioada de la lansarea componentei 3 a proiectului Twinning, în cadrul a 4 ateliere de lucru cu participarea membrilor GL, reprezentanți ai aplicantului lider, a partenerilor și specialiști din cadrul ADR Sud, au fost asistați de experții proiectului la îmbunătățirea NC elaborate de aplicant. La fel, echipa proiectului a învățat pas cu pas cum trebuie să parcurgi toate etapele elaborării unei note conceptuale pentru a obține un produs de calitate.

Ședințele Grupului de lucru în cadrul proiectului pilot Twinning "Alimentarea cu apă din râul Prut pentru Regiunea de Dezvoltare Sud" și "Incubator de afaceri în raionul Cimișlia"

Acestea din urmă au fost prezentate de echipa ADR Sud și APL la seminarul inter-regional privind proiectele pilot în cele 3 regiuni, care a avut loc pe data de 29 octombrie 2013 la Academia de Administrare Publică. La finele seminarului inter-regional, comisia formată din experți străini au analizat cele 6 proiecte prezentate din cele 3 regiuni și au desemnat ca cel mai bun proiect regional proiectul din RDS: "Apă din râul Prut pentru Regiunea de Dezvoltare Sud".

4.6. Cooperare în cadrul proiectului "Biodiversitatea stepei" Bird Life Ucraina

În perioada anului 2012 a fost inițiată colaborarea cu **Bird Life International, filiala din Ucraina**, în cadrul proiectului "Consolidarea instrumentelor economice și juridice pentru conservarea biodiversității stepei, adaptarea și atenuarea schimbărilor climatice (biodiversitatea stepei)»

implementat în 3 regiuni ale Ucrainei: Lugansk, Odessa, Republica Autonomă Crimeea și Regiunea Sud a Republicii Moldova, cu sprijinul financiar al Uniunii Europene.

În continuarea activităților realizate în 2012, care au constat în: încheierea acordului de colaborare dintre părțile implicate în proiect, identificarea a 2 gospodării pilot ca potențiali beneficiari ale investițiilor ulterioare prevăzute în proiect, organizarea a 3 sesiuni de instruire și o vizită de studiu pentru APL și fermierii interesați din regiune, în perioada anului 2013 au fost desfășurate următoarele:

- Acordarea grantului în mărime de 5 mii euro primăriei comunei Ecaterinovca, raionul Cimișlia, pentru realizarea lucrărilor de regenerare a pășunilor și crearea câmpurilor demonstrative;
- Monitorizarea și raportarea asupra lucrărilor efectuate pe 20 hectare de pășuni degradate, dintre care 5 hectare au fost însămânțate cu semințe de culturi perene rezistente la secetă, pe alte 5 hectare au fost introduse îngrășăminte minerale și 10 hectare au fost însămânțate cu sparcetă;
- Acordarea suportului în sumă de 4,5 mii Euro fermierului Ivan Caraivanov din satul Tvardița, raionul Taraclia, pentru inițierea afacerilor în domeniul creșterii de culturi etero-oleaginoase și anume plantarea a 10 hectare de levănțică.
- Organizarea unui seminar de instruire și schimb de experiență în baza practicii de îmbunătățire a pășunilor în comuna Ecaterinovca, raionul Cimișlia, pentru APL din regiune;
- Asigurată participarea echipei Republicii Moldova, reprezentanți ai rezervației științifice "Prutul de Jos", Ministerul mediului și ADR Sud, la instruirea cu tematica "Elaborarea Planurilor de management pentru ariile protejate", desfășurată în Odessa în perioada 24-26 aprilie 2013;
- În perioada noiembrie - decembrie 2013 au fost organizate 2 seminare pentru autoritățile publice locale cu genericul "Schimbările climatice: o influență și asupra vulnerabilității agriculturii la sudul Republicii Moldova"; La fel în această perioadă sa desfășurat conferința de presa finală pe proiect și a fost organizată o excursie la plantația de levănțică în satul Tvardița, raionul Taraclia, pentru fermierii din regiune interesați în cultivarea plantelor etero-oleaginoase.

Seminar "Gestionarea pășunilor - garanția dezvoltării eficiente a sectorului animalier în condiții de secetă

OBIECTIVUL 5. Asigurarea unui management eficient și transparent al activităților operaționale ale ADR Sud

5.1. Organizarea achizițiilor publice pentru activitatea operațională a ADR

Fiind finanțată din surse publice ADR Sud aplică procedurile de achiziții publice prevăzute de legislația în vigoare pentru procurare de bunuri și servicii necesare bunei funcționări a ADR.

Astfel, pentru a asigura funcționalitatea agenției pe parcursul anului 2013, în perioada de raportare au fost achiziționate bunuri și servicii în valoare totală de 139,667 mii lei.

5.2. Organizarea planificării și utilizării eficiente a surselor financiare destinate activității operaționale a ADR

Managementul financiar și al gestiunii contabile a ADR Sud s-a realizat în perioada de raportare prin:

- planificarea financiară a cheltuielilor operaționale ale ADR Sud în strictă corespundere cu normativele în vigoare;
- administrarea și gestionarea eficientă a bunurilor din patrimoniu cu respectarea dispozițiilor legale în vigoare;
- planificarea bugetului operațional al agenției și urmărirea execuției acestuia;
- organizarea și conducerea contabilității în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare;
- întocmirea și prezentarea în termenii stabiliți a diverselor rapoarte contabile organelor de resort din teritoriu.

La compartimentul cheltuieli operaționale și buna funcționare a Agenției în anul 2013, au fost valorificate 2447,4 mii lei (din care 2302,4 mii lei din FNDR și 145 mii lei din fondul GIZ) ceea ce constituie 100 % din cheltuielile planificate pentru această perioadă.

La capitolul control financiar preventiv au intrat: verificarea legalității, regularității și conformității operațiunilor în vederea identificării proiectelor de operațiuni care nu respectă aceste condiții, precum și încadrarea în limitele bugetare prin a căror efectuare s-ar prejudicia fondurile publice.

În cadrul ADR Sud sa efectuat auditul performanței „Există oportunități de îmbunătățire a proceselor de realizare a Strategiei naționale de dezvoltare regională prin sporirea eficienței utilizării surselor financiare alocate din FNDR în anul 2012. În rezultatul controlului nu au fost relevate nereguli ce țin de evidența contabilă.

Corectitudinea activităților financiare a ADR Sud a fost examinat în cadrul unui control financiar efectuat de Secția audit intern a MDRC și Inspekția Financiară din cadrul Ministerului Finanțelor în perioada noiembrie – decembrie 2013.

5.3. Asigurarea transparenței activităților ADR Sud

Cele mai relevante activități desfășurate în ADR Sud sau prin intermediul ADR Sud, sunt reflectate în buletinele electronice lunare, elaborate regulat de către serviciul comunicare al ADR. Buletinele conțin informații despre derularea proiectelor, etape în implementarea lor, precum și rezultatele vizitelor de

monitorizare. Informații despre cele 6 proiecte de dezvoltare regională implementate de ADR Sud în anul 2013, au fost publicate de pagina web și dispersate grupurilor țintă din Regiune. Imaginile din teritoriu sunt grupate în tipul de articol ”Imagini proiecte în derulare”, astfel că vizitatorii să se poată convinge de veridicitatea celor expuse.

Au fost elaborate 12 Buletine Informativ a căror aspect a fost îmbunătățit prin schimbarea designului. Acestea sunt expediate la sfârșitul fiecărei luni beneficiarilor și postate pe www.issuu.com, www.scribd.com cât și pe conturile Agenției de pe rețelele de socializare și informare în masă.

Buletine Informativ

În scopul asigurării transparenței activităților ADR Sud, informația este plasată și pe panourile informative din incinta Consiliilor Raionale, astfel ca activitatea Agenției, planurile și rapoartele, anunțurile să fie accesibile pentru toți locuitorii Regiunii Sud. Prin intermediul paginii web a ADR Sud sunt anunțate ședințele Consiliului Regional pentru Dezvoltare și deciziile luate în cadrul lor.

La 24 decembrie curent, a fost organizată ”Ziua ușilor deschise” în cadrul ADR Sud. La eveniment au fost invitați parteneri ai ADR Sud în implementarea proiectelor, mass-media din regiune, APL de nivelul I și II, ONG-uri, liceeni,etc. Cei prezenți la eveniment au fost informați despre rolul și misiunea ADR Sud, structura și principiile de activitate. La fel au fost prezentate principalele rezultate obținute de instituție în cei 4 ani de activitate.

5.4. Asigurarea secretariatului pentru activitatea CRD Sud

Pe parcursul perioadei de raportare ADR Sud a asigurat funcționalitatea Consiliului Regional de dezvoltare Sud, structura regională deliberativă, fără personalitate juridică, constituită în vederea elaborării, coordonării și monitorizării politicii de dezvoltare regională la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud. Consiliul funcționează în baza „Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Regional pentru Dezvoltare ”.

Tabel 4. Conducerea CRD Sud

<i>Numele</i>	<i>Funcția</i>
Efrosinia Grețu, președintele raionului Leova	Președintele CRD
Maxim Colța, președintele raionului Cimișlia	Vice - Președinte CRD
Maria Culeșov, director ADR Sud	Secretar CRD

În perioada ianuarie-decembrie 2013 au fost desfășurate 4 ședințe CRD Sud, ADR oferindu-i tot suportul necesar (logistic, informațional, metodologic și consultativ). În cadrul ședințelor s-au discutat probleme și au fost luate decizii importante vizavi de activitatea ADR Sud și procesul de dezvoltare regională.

Pe parcursul anului ADR sud a pregătit pentru aprobare 17 decizii, cele mai importante din ele fiind cele de aprobare a planului anual de activitate a ADR Sud, a devizului cheltuielilor de funcționare a instituției, etc. Cu regularitate CRD Sud a fost informat despre mersul realizării activităților incluse în planul anual, cu accent pe implementarea proiectelor investiționale finanțate din FNDR.

În contextul dezvoltării capacităților membrilor CRD Sud, ca organ decizional în activitatea agenției, a fost elaborat Conceptul programului de dezvoltare a capacităților CRD Sud, și desfășurat în perioada 22-23 octombrie curent primul atelier de lucru din cadrul acestui program. În continuare pentru anul 2014 sunt prevăzute încă 4 ateliere, care vor permite de a ridica nivelul de competență a membrilor CRD în procesul decizional al dezvoltării regionale.

Pe tot parcursul anului, a fost asigurată informarea membrilor CRD despre activitățile realizate, fiind distribuit lunar buletinul informativ electronic „Dezvoltarea Regională”.

Concluzii

ADR Sud este o instituție relativ nouă (creată în 2010), dar cu responsabilități destul de mari sub aspectul:

- implementării politicii statului de dezvoltare regională la nivel de regiune (politică relativ nouă pentru R. Moldova);
- elaborării de politici la nivel de regiune (SDR Sud și POR Sud);
- implementării proiectelor investiționale cu costuri destul de mari din sursele bugetare și din surse externe;
- creării de parteneriate durabile pentru elaborarea și implementarea strategiei regionale, și a programelor regionale sectoriale, etc.

În acest context este foarte important ca ADR să fie o instituție competentă din punct de vedere instituțional și profesional, să aibă capacități să elaboreze politici coerente și durabile pentru regiunea de dezvoltare și să implementeze proiecte investiționale pentru prosperarea regiunii de dezvoltare și a locuitorilor ei.

Activitățile realizate de ADR Sud în anul 2013, vin să demonstreze performanța în ascensiune a instituției. În comparație cu anii precedenți a crescut nivelul de profesionalism al angajaților ADR Sud, nivelul de promovare și implementare a proiectelor investiționale, calitatea activităților organizate de agenție. A sporit numărul partenerilor de dezvoltare.

În anul 2012 angajații ADR Sud au obținut o experiență bogată în elaborarea/actualizarea principalelor documente de planificare regională, SDR Sud și POR Sud 2013-2015. Ca o continuitate în elaborarea

de politici și planuri regionale, vine elaborarea în anul 2013 a Programelor sectoriale regionale pe trei domenii majore de intervenție tangente priorităților din SDR Sud, AAC, MDS și EE, activitate realizată cu suportul GIZ.

În perioada de raportare a ADR Sud a gestionat implementarea a 7 proiecte investiționale, inclusiv 6 finanțate din sursele FNDR. Conform planului de finanțare, pentru anul 2013, au fost alocați 56 372,4 mii lei din FNDR. Valorificați 56372,4mii lei sau 100% din suma planificată. Comparativ cu perioadele similare ale anilor precedenți, 2011 și 2012, a crescut considerabil suma mijloacelor financiare valorificate, respectiv cu 30 și 36 la sută.

În anul de raportare s-a îmbunătățit conlucrarea ADR cu alți actori de dezvoltare regională, în deosebi cu APL de nivel I și II. Motivație fiind implicarea acestora în mai multe activități ce țin de planificarea sectorială (procesul participativ de elaborare a programelor sectoriale regionale și de identificare a conceptelor de proiecte posibile care ulterior vor fi dezvoltate în proiecte posibile pentru finanțare), etc.

A continuat procesul de dezvoltare a capacităților APL din regiune, inclusiv în scriere de proiecte regionale. Astfel în perioada de raportare o contribuție mare în acest sens a avut-o proiectul Twinning, în cadrul căruia APL din trei raioane ale regiunii, Cimișlia, Leova și Basarabeasca au fost învățați cum se lucrează în echipă la elaborarea unui proiect regional și cum pas cu pas trebuie să parcurgi toate etapele elaborării unei note conceptuale pentru a obține un produs de calitate.

A fost elaborat și lansată realizarea Programului de dezvoltare a capacităților membrilor CRD.

În procesul de diversificare a surselor de finanțare pentru proiecte regionale și atragere a investițiilor, ADR Sud a colaborat strâns cu partenerii de dezvoltare GIZ și Agenția Cehă pentru Dezvoltare (ACD), parteneri de proiect Bird Life, CO-WANDA, dar a identificat și alți parteneri de proiecte ca Corpul Păcii și CC-WARE.

A fost asigurată transparența activității ADR Sud pe tot parcursul perioadei de raportare prin informarea, atât a membrilor CRD Sud și a altor actori de dezvoltare, cât și tuturor celor interesați utilizând în acest sens diverse surse de informare. Pagina web a ADR sud, buletine informative periodice, panouri informative, materiale în mass-media locală și națională, etc.

Ținând cont de reușitele obținute și de lecțiile învățate, ADR Sud va continua realizarea activităților care vor sta la baza implementării cu succes a SDR Sud, pentru prosperarea continuă a RDS și a populației acestei regiuni.